

מסע אל העבר: יוון, רומא וירושלים

פרק א': יוון העתיקה- הערים ותושביהן

פתיחה: חוויה אישית- מי היה ביוון? לאיזה צורך? תוכל/י לספר לנו על חוויה אישית? ספר/י לנו על יוון? כיצד נראית? מה שפתם של המקומיים? (לבקש להביא תמונות מיוון למי שיש- ים, אתרים היסטוריים וכו'...).

המבנה הגיאוגרפי של יוון

לפני שנתחיל ללמוד על האירועים שקרו ביוון, נתבונן במפת יוון ונכיר את המבנה הגיאוגרפי שלה. נבחן מה מייחד את יוון, מבחינת המבנה הגיאוגרפי. כשאנו מספרים על אירועים בחייו של עם, כדאי להסתכל במפה של הארץ שלו ולהכיר את המבנה הגיאוגרפי של הארץ

- אחלק את מפת יוון לכל ילד/ה- (המפה בהמשך הדף)- ניתן להיעזר בעמוד 14 בספר.

- **שאלות בעמוד 14 בספר** (הערות ותיקונים: 1. התבוננו במפה שחילקתי ולא בארצות הים התיכון שבעמ' 7. 1, ג. השוו אותה לבולגריה ולא לספרד.

(למורה) במפת יוון, אפשר לראות שיוון היא ארץ הנמצאת לחופו של הים התיכון.

אזורים רבים ביוון נמצאים ליד חוף הים או במרחק לא רב מחוף הים.

יוון היא ארץ של איים רבים, חצאי איים ומפרצים.

בחלק היבשתי של יוון יש הרים רבים המחלקים את יוון לאזורים רבים שהמעבר ביניהם קשה.

הקרבה לים השפיעה על חיי האנשים ביוון עוד בעת העתיקה. אנשים רבים עסקו במקצועות הקשורים לים. אנשים רבים הפליגו בים מאי לאי וגם לארצות רחוקות יותר.

המבנה ההררי, האיים והמפרצים גרמו לכך שהיישובים ביוון היו רחוקים זה מזה, המרחק השפיע על הקשרים בין היישובים. (צריך לזכור שבעת העתיקה לא היו מכוניות, לא היו מטוסים, רכבות, טלפון ועוד אמצעי תקשורת הידועים לנו היום).

עבודה בזוגות: שוחחו ביניכם וכתבו- על אילו קריטריונים יכול להשפיע מבנה גיאוגרפי, על חייהם של בני-האדם? (לבוש, לתעסוקה, למקור מזון, למבנה הבתים, לתחבורה, לקשר עם עמים אחרים ועוד כעולה על דעתכם). נמקו דעתכם.

חזרו אחורה בספר לעמ' 7 בספר- תקופת היחידה.

אקריא בקול ואסביר במילים שלי:

ההיסטוריונים חילקו את הזמן לשלוש תקופות עיקריות:

1. העת (הזמן) העתיקה

2. ימי-הביניים.

3. העת החדשה.

(הסבר מורה: מי הם היסטוריונים? היסטוריונים עוסקים בחקר ההיסטוריה האנושית ובתיאורה, בהערכת האירועים בהיסטוריה ובפרשנות).

בחוברת זו נלמד על אירועים ואישים בחיי יוון הקדומה. כלומר, נלמד פרק מתוך העת-העתיקה.

יש ודאי מי ששואל את עצמו:

"בשביל מה צריך ללמוד על מה שקרה לפני זמן רב כל-כך?

בשביל מה צריך ללמוד על מה שקרה ליוונים, מה זה נוגע לנו?"

שאלה בע"פ: מדוע לדעתכם כדאי ללמוד על דברים שקרו לפני זמן רב?

מדוע כדאי ללמוד על דברים שקרו לעם אחר? (ישנה חשיבות היסטורית, עלינו לדעת את ההיסטוריה של עמנו ושל עמים אחרים על מנת לדעת כיצד הגענו להיכן שאנו נמצאים, להסיק מסקנות לעתיד, האם יש לנו חיבור לעמים אחרים, מלחמות, בריתות, ועוד... - בהמשך תבינו מהו הקשר של העם היהודי לעם היווני הקדום).

משימה בכיתה: קראו עמ' 13 ו-15 בספר, וחברו 4-5 שאלות לכל עמוד.

אכתוב על הלוח מושגים חשובים (העתקה למחברת).

איונים- שבט מרכזי שהיגר מצפון אירופה ליוון (כנראה מתורכיה). לאחר שהתיישבו האיונים ביוון הם שגשגו מבחינה כלכלית וקשרו קשרים עם שכניהם. בארצות היום התיכון.

הלנים- כינוי לכלל השבטים שאיכלסו את יוון בתקופת העת העתיקה. המתיישבים ביוון כינו עצמם "הלנים" על שמו של אב קדמון בשם –הלנוס, ואתם ארצם הם כינו- "הלאס".

הפוליס- קהילה פוליטית אוטונומית (עצמאית) שהתקיימה ביוון העתיקה. שטח הפוליס היה קטן וכלל עיר מוקפת חומה ואזורים חקלאיים מחוץ לחומה. הפוליס הייתה בנויה סביב אקרופוליס.

אקרופוליס- מקום גבוה ומבוצר. באקרופוליס היו מצודה ומקדשים שבהם התקיימו טקסי הדת.

ש.ב- עמ' 16-17- שאלות-1,2 למטה.

חפשו באינטרנט מידע על **אתונה וספרטה** וכתבו בקצרה על כל אחת מהן.

בדיקת ש.ב.+ שאלות בע"פ על הש.ב- מדוע לדעתכם רק הגברים נחשבו לאזרחי הפוליס? מה היה מעמדן של הנשים דאז?

אתונה- עיר הבירה של יוון. העיר הגדולה במדינה. מעבר להיותה מרכזה השלטוני של יוון, מהווה אתונה את מרכזה הכלכלי, הפיננסי, התעשייתי והתרבותי של המדינה. העיר נקראה כך על שם האלה- אתנה (אלת החכמה), והיא אחת הערים העתיקות בעולם. אתונה אירחה את המשחקים האולימפיים הראשונים בתקופה המודרנית, בשנת 1896 ושוב- ב-2004.

ספרטה- פוליס בעת העתיקה. חרבה בשלהי העת העתיקה ומאז ירדה חשיבותה. העיירה ספרטה הוקמה מחדש במאה ה-19, שוכנת בחבל לאקוניה והיא בירת חבל זה. שמה נודע לתהילה בזכות אורח חייהם הייחודי של אזרחיה, שהפך שם דבר ובשל אומץ ליבם של לוחמיה שמנודע בכל רחבי יוון העתיקה. נחישותם של לוחמיה אפשרה לספרטה להתקיים ללא חומת מגן, שכן אף אויב לא העז לדרוך על אדמתה.

בין שתי ערים: אתונה וספרטה

פתיחה: משימה בעמ' 18 למעלה. (בדיקה)

א. קראו עמ' 18- ספרטה פוליס צבאית.

ב. העתיקו משפטים קצרים מן הקטע, אשר מתארים את אופייה של ספרטה.

("אורח חיים מיוחד", "שיעבדו את המקומיים" וכו'.)

ג. מה ניתן ללמוד על העיר ספרטה? כיצד התנהלה? (משטר נוקשה, אין דמוקרטיה, התנהלה באורח חיים טוטאלי, המיעוט ניהל את רוב התושבים שרובם היו זרים ולא ספרטנים).

ד. כיצד לדעתך נקרא סוג משטר שבו ענייני המדינה מתנהלים ע"י מיעוט? (אוליגרכיה).
- בדיקה.

קריאת המורה בקול ב- עמ' 19.

- משימה: שאלות בעמ' 19 בתחתית.
- בדיקה.

(להעתיק על הלוח טבלת השוואה).

משימה: טבלת השוואה: החינוך בספרטה ביוון העתיקה לעומת החינוך בימינו
א. ערכו השוואה בין החינוך בספרטה, ביוון העתיקה, לחינוך בימינו.

קריטריונים: (נקודות להשוואה):	החינוך בספרטה ביוון העתיקה	החינוך בימינו
מטרת החינוך		
מקום הלימודים		

		גיל התחלת הלימודים
		גיל סיום הלימודים
		משמעת
		תפקיד ההורים בחינוך

- מסקנותייך מן הטבלה:

משימה:

א. קראו עמ' 20 למעלה.

(לכתוב על הלוח ולהעתיק)

ב. השלימו:

התחום החשוב ביותר בחיי הספרטנים היה (הצבא).

לספרטה לא היה מוצא ל(ים), (ולכן) מקור ההגנה שלה היה צבא (יבשתי) חזק.

זאת ועוד, הספרטנים היו (מיעוט) ששיעבד אוכלוסייה גדולה וזרה. הם היו זקוקים לצבא חזק (כדי) למנוע (מרידות) מצד התושבים המקומיים.

אתונה

בע"פ: אתונה, בירת יוון היום, נחשבה בתקופת העת העתיקה כעיר מאוד חזקה, והתחרתה מול ספרטה.

השערות: - מהו אורח החיים שניהלה אתונה מבחינה צבאית? (צי ספינות),

מדינית (משטר דמוקרטי)

וכלכלית (מסחר ימי)?

א. משימה- לקרוא עמ' 20-23

ענו על השאלות הבאות:

1. מה הקשר בין הקרבה לים לבין עושרה של אתונה?

2. מה היה המשטר המיוחד שניהלה אתונה?

3. הביעו דעתכם על אופי המשטר שניהלה אתונה ביחס לספרטה.

4. הסבירו מהו משטר אוליגרכי, דמוקרטי וטירני (עריץ).

(העתקה מן הלוח)

קטע מידע: החינוך באתונה

מטרת החינוך באתונה הייתה להפוך את הצעירים לאזרחים טובים שיועילו למדינה. מערכת החינוך התבססה על ערכי הדמוקרטיה- על זכותו של אדם לממש את עצמו ולהשפיע על גורלו. האתונאים האמינו שאזרח המדינה צריך לקבל חינוך כדי שיוכל למלא את תפקידיו האזרחיים וכדי לפתח את אישיותו על פי ערכיו וכישוריו.

א. סמנו מה היו המטרות העיקריות של החינוך האתונאי, לפי הקטע שקראתם?

ב. העתיקו את המטרות.

1.

2.

- סיכום: דף השוואה בין אתונה לספרטה.

סיכום: השוואה בין ספרטה לאתונה

א. השוו בין שתי הערים השונות- אתונה וספרטה, על-פי הקריטריונים השונים.

קריטריונים להשוואה	אתונה	ספרטה
מיקום גיאוגרפי (התייחסו גם למרחק מהים)		
ביטחון – הגנה מפני אויבים		
כלכלה – מקורות פרנסה		
משטר – סוג השלטון		
מעמד הצבא		
חינוך		

בהצלחה!

פרק ב: חיי התרבות והחברה ביוון העתיקה

דת, פילוסופיה ואמנות

- **לכל היוונים תרבות משותפת**
- **היוונים מאמינים באלים רבים**

- קראו עמ' 25 וחברו על שני חקטרים סדיס שאלות במחברת.

ונות.

המגפה על העיר תבאי 2.

- אקרא בכיתה א

בסיום נדבר על ה

אדיפוס עוקר את שתי עיניו. 5.

.כעונש עצמי

אנטיגונה, ביתו הנאמנה של 6.

.אדיפוס, מלווה אותו בעולם

אדיפוס המלך- דף עבודה

א. ענו על השאלות הבאות במחברת:

1. מדוע נאמר ללאיוס שעליו להימנע מלהוליד בנים?
2. מה עשה לאיוס לתינוק שנולד?
3. מדוע קראה מרופה ליד בשם 'אדיפוס'?
4. מה אמר אחד הסובאים לאדיפוס?
5. מה עשה אדיפוס כדי לגלות את האמת?
6. מדוע החליט אדיפוס להתרחק מהוריו?
7. כיצד הרג אדיפוס את אביו?
8. מה היתה תשובתו של אדיפוס לחידת הספינקס?
9. עם מי התחתן אדיפוס?
10. כיצד גילה אדיפוס כי הרג את אביו והתחתן עם אימו?
11. מדוע ניקר אדיפוס את עיניו?

ב. טרגדיה היא מחזה דרמטי קודר ועצוב, שהגיבור שלו נאבק עם גורלו.

מדוע הסיפור על אדיפוס נחשב טרגדיה?

ג. תסביך אדיפוס הוא תסביך של ילד המאוהב באמו.

מה הקשר בין ביטוי זה לבין סיפורו של אדיפוס? הסבירו.

ד. אחד המאפיינים של סיפורי המיתולוגיה הוא שילוב של מציאות ושל דמיון. מה מתוך הסיפור שקראתם, נראה לכם מציאותי ומה נראה לכם דמיוני?

מיינו את ההיגדים מהמחסן שלמטה.

מציאותי	דמיוני

מחסן דמיון ומציאות

- המלך קורинтוס ואשתו מאמצים את אדיפוס
- מפלצת הספינקס חדה חידה לתושבי תבי
- אדיפוס הרג את המלך לאיוס מבלי לדעת שזהו אביו
- האלים מספרים לאדיפוס שהוא עתיד להרוג את אביו ולהתחתן עם

אמו

עבודה נעימה.